

Telegrafiiul Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Un an 80 Lei. — Șase luni 40 Lei.

Trei luni 20 Lei.

Ziarul apare Marțea și Vinerea

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafiiul Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefranțate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

== Prețul inserțiunilor, după învoeală ==

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegrafiiul Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

In chestia unificării organizației noastre bisericesti

de juriconsultul Consistorului arhidiecezan Ioan de Preda, adv. în Sibiu

Trecând la organizația protopopiatului și a parohiei, aflăm și aici influința hotărâtoare a chiriarhului asupra organizării și conducerii acestora.

Astfel protopopul — după noul statut — nu se mai alege, ci se numește la propunerea consiliului eparhial — din partea chiriarhului. — Și anume tot numai pentru cinci ani, dar poate fi dimis și în cursul periodului de cinci ani, dacă autoritatea bisericască pierde încrederea în el.

Statutul nu ne spune apriat, care este acea autoritate bisericască, dela a cărei încredere atârână funcționarea protopopului. După ce însă chiriarhul îl numește, lucru natural că tot numai el poate fi chemat să-l și dimită din slujba ce o ocupă.

În privința numirii sau alegerii protopopului, după ce el este mai mult un organ al consistoriului, — mai poate încăpea divergență de păreri. Dar, dacă el se institue numai pentru cinci ani și poate fi dimis ori când, — atunci el nu mai poate trece drept organ adevărat în constituția noastră bisericască, ci este numai un muncitor temporar, care nu se va simți nici când îndemnat a se identifica cu protopopiatul lui încredințat.

Parohul — după noul statut — încă nu se mai alege din partea viitorilor săi parohieni, ci se numește tot de chiriarh la propunerea consiliului eparhial. Tot asemenea și diaconii, cântăreții și dirijorii de cor. Singur personalul de serviciu îl numește protopopul. Și acesta la propunerea parohului.

Astfel deci dreptul de alegere al parohienilor, după noul statut, se mărginește pe lângă alegerea: consiliului parohial — comitetul nostru parohial de azi, — a comitetelor parohiale — organe create de nou de noul statut, pentru înzestrarea și înfrumusețarea bisericilor; organizarea și susținerea de coruri bisericesti ș. a. — a administratorilor parohiali — epitropii noștri de azi — și a membrilor adunării protopopiatului. Pentru că membrii adunării eparhiale se aleg de adunarea protopopiatului, iar membrii congresului național bisericesc de adunarea eparhială. Și fiind că mitropolitul primat — după noul statut — are să fie ales de congresul general bisericesc, iar episcopii, arhiepiscopii și verosimil și mitropoliții din mitropoliile istorice, de adunările eparhiale: tot mai mult se reduce influința clerului inferior și a credincioșilor laici asupra alegerilor.

În ce privește mai departe organizația protopopiatului și a parohiei, noul statut ține să statorească o oarecare uniformitate, între organizația lor, a eparhiilor și a mitropoliei centrale. Toate au o conducere centrală, mai mult sau mai puțin absolutistică, — o adunare reprezentativă, numită în protopopiat adunarea protopopescă, iar în parohii adunarea parohială, — apoi organe administrative și executive. În protopopiat: consiliul protopopesc și județul preoțesc, iar în parohii consiliul parohial, comitete parohiale și administratorii parohiali, — epitropii noștri de azi.

Adunarea protopopescă constă din deputați clerici și mireni, aleși într'un număr, pe care are să-l statorească fiecare mitropolie pentru sine. Adunarea parohială însă se compune din totalitatea membrilor parohiei. Președintele adunării protopopesti este protopopul, iar al celor parohiale, parohul.

Consiliile protopopiatului și ale parohiilor, nu sânt înșile adevăratele organe executive ale respectivelor corporațiuni, ci organele executive după noul statut sânt atât în protopopiat, cât și în parohii administratorii, epitropii noștri de azi. Consiliile deci sânt organe de administrație și de control, în înțelesul §-lui 23 al statutului nostru organic de azi. Dar și activitatea lor aceasta vor avea să o îndeplinească mai mult numai ca ajutor pe lângă protopop și resp. paroh, cari în înțelesul §-lor 135 și 175 din noul statut sânt adevărații conducători și administratori ai protopopiatului și resp. ai parohiei.

De remarcat este că pentru cauzele disciplinare ale preoților, noul statut prevede organe separate. Și anume la mitropolia primațială: Consistoriul spiritual suprem, constător din 5 membri preoți, numiți tot pentru câte 5 ani de către sf. sinod. La eparhie: consistoriul spiritual eparhial, constător din 3 preoți numiți tot numai pe câte 5 ani de chiriarh, *cu decret regal*?! În fine la protopopiat: județul preoțesc care se deosebește de cele de sus, prin aceea că se compune sub prezidiul protopopului din 4 parohi, un defensor matrimonial și un secretar, aleși de adunarea protopopiatului, dintre cari cei doi din urmă pot fi și mireni.

De remarcat este mai departe, că în sinul acestui județ preoțesc se aplică și un defensor matrimonial fără ca județul

să aibă dreptul de a se ocupa cu chestii matrimoniale. Ba nici chiar consiliul eparhial, și nici consiliul central bisericesc nu numără între atribuțiunile lor dreptul de a decide în cauzele matrimoniale. Chiriarhul încă desface — în înțelesul §-lui 62 din noul statut — numai în cazuri urgente căsătoria. Întrebăm deci: cine decide procesele matrimoniale ne-urgente? Verosimil tot sf. sinod, sau mitropolitul primat.

Spre lămurirea chestiunii trebuie să observ: că unele dintre prevederile noului statut pe noi ortodocșii aparținători mitropoliei Ardealului, nu ne privesc, susținându-se pentru noi uzul de până acum în următoarele chestii. Și anume:

La compunerea congresului general bisericesc, contribue mitropolia Ardealului de fiecare eparhie cu câte 6 membri. Pe când însă celelalte mitropolii și Arhidieceza Chișinăului au să trimită jumătate deputați din cler și jumătate mireni, Mitropoliei Ardealului îi face § 9 din statut concesiunea de a putea susține și pe mai departe — *până la o nouă delimitare a eparhiilor* — proporția de 1 la 2 între clerici și mireni trimiși ca deputați în congres.

Tot asemenea la compunerea adunării eparhiale și a consiliului eparhial, noul statut susține pentru Ardeal dispozițiile din statutul organic șagunian. Și chiar și în ceea ce privește numirea protopopului și durata serviciului lui, § 138 din noul statut susține uzul de până azi acolo unde există în astă privință alte norme întrate în uz. Numai la compunerea adunării au să fie jumătate clerici, jumătate mireni.

Când asta ar fi numai ceea ce ar putea să ne neliniștească pe noi aderenții statutului organic șagunian, atunci cu această inovațiune ușor ne-am putea împăca. Sunt însă multe alte inovațiuni, cari schimbă total principiile fundamentale din statutul șagunian. Și pe deasupra noul statut al comisiunii suferă și de unele defecte și omisiuni de tot regretabile.

Cea dintâiu omisiune și resp. lacună este: că noul statut nu conține nici o dispoziție prin care să se reguleze situația mitropoliilor ne-primațiale și raportul dintre ele și arhiepiscopia din Chișinău de o parte, și între episcopii aparținătoare la aceste mitropolii și resp. Arhidieceză, de altă parte.

Din noul statut nu se poate ști, dacă mitropoliile, care nu-s primațiale, ci numai istorice — cum le numește noul statut — mai sânt ele mai marile episcopiiilor, de pe teritoriul lor? Au ele congresul lor separat, compus din deputații eparhiilor sufragane? Și consistoriul sau consiliul mitropolitan separat? Are mitropolia istorică afară de aceasta sinodul și consistoriul său eparhial, sau după numirile din noul statut, adunare eparhială și consiliu eparhial separat? Unde se aleg mitropoliții din mitropoliile istorice?!

Aceste sânt chestii de mare însemnătate care nu pot să rămână neresolvite și dubii în-

tr'un statut care să reguleze noua organizație a bisericii ortodoxe din noul regat.

O și mai regretabilă omisiune și mai neiertată lacună o formează însă împrejurarea că noul statut nu regulează raportul dintre biserică și stat și nu cearcă să asigure pentru toate timpurile autonomia bisericii. Era datoră comisiunii să statorească pentru totdeauna drepturile și datorințele bisericii față de stat și ale statului față de biserică. Să statorească în deosebi condițiile între care statul este aplecat a subvenționa clerul și școlile noastre confessionale și a veni în ajutorul bisericii spre a da sancțiuni hotărârilor și dispozițiilor organelor noastre bisericesti.

Noi credincioșii bisericii ortodoxe române din mitropolia Ardealului, avem autonomia și constituția noastră bisericească din partea regimului unguresc asigurate. Ca biserică autonomă și în mod constituțional guvernată, ne-am alipit la statul român. Dacă e deci ca să urmeze unificarea organizației bisericesti din întregul regat, aceasta nu poate urma în așa fel ca nouă să ni se ia, ceea ce regimul unguresc — nouă dealtcum dușman — însuș ni-a încuviințat; ci poate urma numai acordându-se întregii biserici ortodoxe din regat autonomie deplină și o constituție bisericească corespunzătoare vremii în care trăim.

Sosirea prințului Carol

Serbările cu prilejul sosirii părechi moștenitoare în București vor dura cinci zile.

Regina Maria, Prințul Carol și principesa Elena vor sosi în portul Constanța Sâmbătă în 26 Martie, ear în Capitală Duminecă în 27 Martie, la ora 10 dimineața, în gara de Nord.

Dela gară se va forma un cortegiu până la Mitropolie, unde se va ținea serviciu religios, oficiat de Mitropolitul primat, înconjurat de toți Mitropoliții țării, de Arhiepiscopul Hotinului și Chișinăului, de episcopii prezenți și de înaltul cler mitropolitan.

La 9 seara se va da prânz de gală la Palatul regal, ear la toate teatrele din Capitală vor fi reprezentații gratuite. Muzicele militare vor cânta în grădinitele publice și pe piețe.

În 28 Martie, se vor primi felicitările la Palat, în 29 Martie delegațiile armatei. În ziua de 30 Martie, prințul Carol și soția Sa vor primi felicitările delegațiilor din țară, cari se vor prezenta cu darurile de nuntă; seara, în aceeași zi, va fi recepție la Palatul regal.

Hirotonire și investitură

Comunicăm cititorilor următoarele momente însemnate din viața noastră bisericească:

Hirotonirea într-un episcop a I. P. Cuvioșiei Sale părintelui arhimandrit ROMAN CIOROGARIU, ales și întărit episcop al eparhiei Orăzii mari, se face la București în 13/26 Martie 1921 în paraclisul reședinței I. P. S. Sale părintelui Mitropolit primat. Actul hirotonirii va fi îndeplinit de către I. P. S. Sa părintele Arhiepiscop și Mitropolit NICOLAE BĂLAN, cu conlucrarea P. Sfințiților Episcopi sufragani IOAN dela Arad, IOSIF dela Caransebeș, și a unui Arhiereu din vechiul regat.

Dispoziția aceasta, a hirotonirii în capitală, s'a impus de împrejurările ivite în urma fioresului atentat dela Senat.

În 16/29 Martie a. c., Prea Sfințiților Episcopi IOSIF dela Caransebeș și ROMAN dela Oradea mare li se va da investitura regală.

Consistorul superior bisericesc s'a întrunit la 21 l. c. în sesiune extraordinară. După serviciul religios, oficiat la biserică Antim, dl ministru O. Goga a citit mesajul de deschidere. I. P. S. Sa Mitropolitul primat arată chestiunile de organizare bisericească ce se vor discuta. În ședința din 22 l. c. s'a citit proiectul de nouă organizare și expunerea de motive.

Alegerile pentru sinodul eparhial în eparhia Cluj

Consistorul eparhial din Cluj în ședința plenară din 24 Februar a. c. a dispus, ca alegerile deputaților la sinodul eparhial, pentru noul period de 3 ani, să se facă la următoarele termene:

Alegerile deputaților din cler: Joi în 18/31 Martie 1921.

Anunțarea sinoadelor parohiale electorale se va face Duminecă în 14/27 Martie a. c., ear anunțarea sinoadelor parohiale electorale în parohiile administrate se va face tot în aceeași zi, Duminecă în 14/27 Martie a. c. la vecernie prin administratorul parohial, care are să se prezinte în persoană pentru a face convocarea sinodului electoral.

Sinoadele parohiale electorale se vor ținea Duminecă, 21 Martie v. (3 April) a. c. ear în parohiile administrate se vor ținea Joi în 25 Martie (7 April) a. c.

Colegiile mirenești de scrutinii se țin la locul central al cercului Duminecă în 28 Martie v. (10 April n.) a. c.

Partidul național și concordatul

Sub acest titlu lămurește istoricul și profesorul universitar dl I. Lupaș, în Patria, «atitudinea pe care o va avea sau cel puțin s'ar cuveni s'o aibă partidul național față de concordat». Din seria de 3 articole reproducem următoarele părți:

I

Stăruința catolicismului de a se vâra printre românii din principate în secolul XIV, o am înfățișat ca un instrument în mâna regatului ungar, care prin misionarii catolici căuta să-și netezească potecile expansiunii sale spre sud și răsărit. Citând opinia competentă și obiectivă a unui istoric ungar, — care nu e nici catolic nici ortodox, — am scos la iveală că «religia ortodoxă a împiedicat consolidarea stăpânirii ungurești» în principatele române ca și în sudul Dunării.

Dacă s'ar simți totuși cineva ispitit să pună la îndoială părerea că expansiunea ungurească s'a servit, ca de un excelent mijloc, de propaganda catolică, — țin să aduc aici, în sprijinul ei, și mărturia unui român (și încă ce român!) greco-catolic care însuș faptul unirii religioase dela 1700 îl consideră ca un rezultat al intrigilor și uneltirilor catolice ungurești. Simion Bărnuțiu făcea, în celebra sa cuvântare dela 3/15 Mai 1848, următoarele constatări dureroase:

«Românii se pleacă de a accepta această uniune cu ungarul, zic în adins cu ungarul, nu cu Roma, pentru că credința catolică și ușurarea românilor nu era scopul ungarilor; și acestea erau numai niște împrejurări favoritoare, de care ungarul se bucurau, și se foloseau de împrejurarea domniei austriace, ca să poată trage pe români în partea lor. Că nici nu-l durea de sufletele românilor, nici nu le doreau fericirea, ci li durea numai de aceea, pentru ce poartă protopopii românilor pe umere pe super-intendentul calvinesc și pe episcopul dela Alba-Iulia sau pe rectorul iezuiților din Cluj. De aceea zisei, că uniunea aceasta au făcut-o ungarul singuri pentru binele lor, nu în folosul românilor... Strigoniul o a motivat în favorul bisericii ungurești și spre subjugarea și căderea celei române. Strigoniul o a udat prin iezuiți. Strigoniul o a crescut... Sub înalta protecțiune a acestui Strigoniu fabricau iezuiții diplome false, scoteau rescripte dela curte și bule dela Roma pentru noua subjugare a bisericii române»...

Această subjugare dorește oare guvernul român s'o perpetueze prin concordat? Nu este fără motiv temerea, că și concordatul proiectat va deveni un instrument în interesul celui regnum Marianum, care timp de o mie de ani a fost totdeauna copilul alintat al «sfântului scaun» din Roma și pentru a cărui reînviere episcopii romano-catolici nu vor lipsi a pune în lucrare toate uneltirile iezuitice și a întinde mrejele cele mai periculoase. —

...Aproape nu trece zi, care să nu ne aducă dovezi strigătoare despre sentimentele de care sânt animați față de statul român episcopii catolici de peste Tisa. În Februarie, cu prilejul inaugurării monumentelor iredentiste la Budapesta, episcopul romano-catolic Ștefan Zadraveț, — numit de ziarele maghiare «aposto-

lul cu gură de aur» — nu s'a sfiit a profera la adresa națiunii române următoarele grațiosități:

«Sălbătică balcanică a valahilor ni-a răpit toate comorile și toate posibilitățile de viață ale statului. În acest coteț ne așteaptă decăderea complectă și definitivă ca societate și ca stat, dacă nu va interveni o mână de fier, care să ne forțeze a ne uni cu toții și prin orce mijloace să ne recucerim țara furată. Locul acestor monumente este și va fi cuptorul urei și al răsbunării, care se apropie cu pași gigantici». Iar în numele catolicismului a împodobit drapelul unguresc cu o flamură purtând inscripția atât de mult grăitoare: «Pro integro regno Mariano, catholici regni Mariani...»

E foarte problematic, dacă prin încheierea unui concordat cu «sfântul scaun» romano-catolicii unguri de dincoace de Tisa vor putea fi înduplecați să nu se mai considere ca făcând parte din regnum Marianum, a cărui amintire biserica lor o va păstra cu sfințenie.

Dar în cuprinsul României întregite sânt și alte confesiuni minoritare, cu mult mai puțin agresive și periculoase de cât catolicii sprijiniți de papa dela Roma. Reprezentantii acestor confesiuni se întrebă cu drept cuvânt pentru ce statul român se îngrijește numai de soarta catolicilor precipitând încheierea concordatului cu papa, pe când rațiunea de stat și dreptatea elementară ar pretinde ca chestiunea religioasă a tuturor confesiunilor minoritare să fie aranjată dintr'odată, în mod echitabil, fără a preferi pe unii și a neglija pe alții?

Cuvântarea

rostită de părintele Mateiu Voileanu, asesor consistorial, la înmormântarea preotului Coman Baca din Poplaca.

«Întoarce-te suflete al meu întru odihna ta».

În prohodul de azi, la astrucarea preoților, la sfetlnă am cântat cuvintele cu atâta înțeles: acumă m'am odihnit, și am aflat ușurare multă. Printrive acestor cuvinte sânt și cele puse în fruntea vorbirii mele de azi: întoarce-te suflete al meu întru odihna ta.

Întreaga viața noastră a oamenilor, după fericitul împărat Solomon, este deșertăciune, ear după cântarea bisericească ea este umbră și vis. În formă mai poetică exprimată ideea aceasta tot în cântările bisericesti mai aflăm definiția: Ce e viața noastră?

Răspuns: floare și fum și rouă de dimineața.

Ajunge o noapte cu ger de primăvară, și florile se pleacă, se veștejesc.

Ajunge o lină adiere de vânt, și fumul dispăre, sau cum cântăm din psalm: se stinge.

Ajunge o rază caldă de soare, o rază din binecuvântatele săgeți de soare, și roua s'a uscat, a dispărut.

Deșertăciune este viața, rouă, umbră și vis. Se ascunde raza soarelui oprită de un nor, și umbra dispăre. E vis viața și nălucire.

Plângând intrăm în viață, cu plâns ne despărțim de ea. Tipet e primul semn de viață, gemet, suspin e ultima răsuflare. Și ce mai este în acest interval când mai lung, când mai scurt între naștere și moarte, ce umple acest gol, este osteneală și durere.

Și dacă așa ni se presintă viața în zile normale, cum ni se arată ea în zile de război, cum sânt de 7 ani zilele noastre?

Cercetatu-ne-a pe noi Dumnezeuul nostru cercetatu-ne-a cu acest crâncen război, cercetat-a aceasta comună binecuvântată, a cercetat și pe fratele nostru Coman Baca, preotul acestei comune, preotul care zace acumă în acest cosciug.

Fără vina sa este incurcat într'un proces criminal îndată la începutul războiului. Se ridică asupra lui învinuire grea, tradarea de patrie, este stigmatizat cu pecetea de dușman al patriei sale, și este aruncat în închisoare, dus înaintea divanului, este judecat, declarat vinovat, și condamnat la moarte prin spânzurătoare.

Maltratat trupește și sufletește, timp de 3 ani stă în temnițele din Cluj.

A trecut prin toate chinurile de martir al neamului, a fost încununat cu spini, nutrit cu fiere, adăpat cu oțet, — și toate acestea fără de nici o vină.

Și el le-a răbdat toate cu resigațiune de mucenic.

A avut înaintea ochilor sufletului său chipul blândului Nazarinean, cuvintele profetice din Scriptură: Ca o oaie spre junghiere s'a adus, și ca un miel nevinovat nu și-a deschis gura sa împotriva celor ce-l tiranisau.

A știut că e chinuit fără vină, pentru neamul său, pentru legea sa, că este jertfa unei tendințe de a se scoate trădător de țară, fiindcă e român și credincios bisericii sale, — și a răbdat.

Și cine va ști spune chinurile lui trupești și sufletești în temnițele statului, cine umilirea la care e expus ca preot în temnițele și pe străzile Clujului? Cine va spune frigul în zilele lungi de iarnă, foamea, rușinea de care era cuprins la cuvintele de ocară cu care era întim-pinat?

Și el sufletește a rămas întreg, nu și-a pierdut nădejdea în triumful adevărului și al dreptății; a fost tare în credință, tare în virtute, că va învinge dreptatea dumnezească.

Zdrobit trupește, ruină a ieșit din temnițe, când s'a dărâmat domnia vrăjmașului.

A sosit ziua mântuirii și s'au deschis ușile temnițelor, și s'au deslegat legăturile, s'au frânt lanțurile celor legați.

Precum odinioară la învierea Mântuitorului s'au zdrobit zăvoarele iadului, așa și aici cu ziua învierii dreptății, cu ziua învierii neamului nostru, s'au zdrobit încuietorile iadului pământesc, s'au sfărâmat lanțurile, și creștinii chinuți au ieșit la lumina zilei.

Sosește acasă trupește ruină. Și ce află aici? Comuna, parohia ruinată, devastată, arsă, distrusă. Turma împrăștiată, cei cari au mai rămas în viață au luat lumea în cap, au luat drumul durerilor al pribegiei.

Familia lui, soția cu copiii cei mai mărunți a luat și ea drumul pribegiei, copiii mai mari — doi morți, odihneau în sinul pământului.

Casa lui pustiită sta goală, ca și celalalte din satul sfărâmat de gloanțe, sabie și foc. Și dacă au fost mari durerile trupești și sufletești în temnițele din Cluj, mari au fost chinurile văzând ce este acasă. Durerile morții cu care a luptat în lunga sa robie, s'au înnoit la cele aflate acasă.

Ca odinioară Iov din biblie, i s'au luat averile, i s'a stricat casa, familia în pribegie, Dumnezeu știe cum și unde? Copiii în mormânt. Și el la toate acestea a zis cu dreptul Iov: «Domnul a dat, Domnul a luat, cum a plăcut Domnului așa s'a făcut, fie numele Domnului binecuvântat».

«Întru toate acestea ce s'au întâmplat lui, n'a păcătuit înaintea Domnului nici cu buzele sale, și n'a socotit neînțelepție la Dumnezeu». (Iov I, 22).

Iată, iubitorilor jalnici ascultători, zugrăvită în cuvinte fără măiestrie viața preotului care a fost Coman Baca.

Intrat în viață de preot cu frumoase pregătiri, cu eminente însușiri de preot, ieșit din o cinstită familie de preot din comuna aceasta, stimat și iubit de colegii săi preoți din tract pentru viața sa corectă și laborioasă, îndreptată strict după poruncile lui Dumnezeu, iubit și stimat de parohieni pentru îngrijirea turmei sale credincioase și pentru zelul, cu care o conducea pe căile bune, iubit în familie pentru îngrijirea cu dragostea părintească de ai săi; înzestrat cu cele tebuincioase în viață și pus la adăpost de alte griji, fratele nostru Coman Baca era pildă vie între preoțimea noastră.

Au venit zilele de grea cercare, semnele de iubirea Domnului, căci Domnul cearcă pe cei ce-l iubește, — au venit zilele de grea cercare din vremea războiului. Diavolul a luat tot ale lui Iov, însă de sufletul lui nu s'a atins.

Aruncat în temnița, stigmatizat cu trădarea de patrie, condamnat la moarte, devastată a fost comuna, casa, alungată în pribegie familia, și el sufletește a rămas întreg: Diavolul nu s'a putut atinge de sufletul lui.

Eată caracter de preot, ce ni se prezintă ca model de statornicie, în credință tare și cu frica de Dumnezeu.

După o viață atât de sbuciumată, a sosit sfârșitul.

«Acum m'am odihnit, și am aflat ușurare multă, căci m'am mutat din stricăciune».

Cuvintele de mare înțeles din sfetlna dela Prohod s'au împlinit și în sbuciumata viață a preotului Coman Baca..

Sânt momentele din urmă, cele de despărțire.

Rămas bun, soție iubită, rămas bun copiii mei orfani; rămas bun vouă rudeniilor mele, iubitorilor parohieni, colegii preoți, cu cari împreună am slujit la altarul Domnului. Prin rostul meu, vă supune tuturor: Rămas bun.

Toți, cari ați stat aproape de inima răposatului, rămâneți cu bine, și în rugăciunile voastre cuprindeți și pe răposatul în Domnul.

Înainte de a merge la groapă, avem și noi un cuvânt, cel din urmă cuvânt cătră tine, iubitul nostru, frate Comane.

Ai fost preot vrednic, ai umblat în căile Domnului. Ai fost unul dintre acei despre cari psalmistul zice: fericiți cei fără prihană, cari umblă în căile Domnului.

Ai fost mai pe sus de toate om cinstit.

Ridică-te spre lăcașurile cerești, și acolo înaintea judecătorului celui drept pune mărturie pentru poporul tău, care a suferit potopul războiului ce a trecut peste el, și a rămas și el cu sufletul întreg.

Odihnește, Doamne, cu dreptii sufletul răposatului robului tău Coman. Amin.

In memoria unui dispărut

S'au împlinit în Martie a. c. zece ani, de când a răposat profesorul *Dr. Petru Șpan*. Din acest prilej, revista pedagogică *Învățătorul* (nr. 6) închină o pagină călduroasă în amintirea distinsului bărbat al școlii românești.

Șe împlinesc, — scrie *Învățătorul*, — zece ani dela moartea lui Dr. P. Șpan profesor de pedagogie la seminarul «Andreian» din Sibiu. Cine a fost Dr. P. Șpan, o știe mulțimea de învățători cari au avut norocul să i asculte lecțiile minunate și pline de avânt și cari au avut o așa mare influință asupra mai multor generații de învățători. Sânt rari acei profesori, cari să fi avut norocul acela de-a influența așa puternic asupra elevilor săi și să trăiască mai viu în sufletul aceluia, cum a avut-o în viața sa Dr. P. Șpan.

La catedră Dr. P. Șpan a fost un adevărat artist prin felul lui de a preda lecțiile. Știa să țină încordată atențiunea elevilor săi, așa că orele de Psihologie, Didactică și Pedagogie erau clipe de recreație sufletească și l-ai fi ascultat ore întregi fără a simți oboseală. Simțindu-se pe deplin stăpân pe știința sa, vorbea cu atâta foc și competență, încât te captiva și era imposibilitate să nu fi atent la lecțiile lui. Acestui fapt de a ști împărtăși elevilor săi științele pedagogice, în mod atât de clar și sugestiv e a se mulțami, că mai multe generații de învățători ieșiți de sub mâna lui, au fost tot atâția apostoli ai noilor idei pedagogice propoveduite de distinsul profesor Dr. P. Șpan.

Activitatea laborioasă și multilaterală a profesorului Dr. P. Șpan a avut o influință binefăcătoare asupra multor generații de învățători, cari la rândul lor înarmați cu concepțiile pedagogice nouă, cu iubirea de limba, neam și lege infiltrată în suflete a dat un nou avânt școlii primare române.

Pentru toate ce a făcut, eminentul profesor, luminatul pedagog, omul cinstit și însuflețit luptător naționalist pentru cauza înălțării învățătorescilor, pe care atât de mult a iubit-o, cred că ne împlinim o datorie de onoare închinând o pagină din acest număr — al *Învățătorului* — întru pomenirea profesorului Dr. Petru Șpan.

Știrile zilei

Personal. I. P. S. Sa Mitropolitul nostru *Nicolae* a plecat în 23 l. c. n. la București.

Predici în Catedrală. În Dumineca proximală (a doua Duminecă din post), la sfta liturgie va predica protopresbiterul Dr. Vasile Bologa, directorul liceului de fete, iar la vecernie preotul Iacob Stefla, catichet la liceul de fete din loc.

Reuniunea femeilor române din Sibiu va deschide din nou în Aprilie a. c. *școala de menaj și industrie casnică*. Programa detaliată a acestei școli precum și condițiunile de primire se vor publica în cel mai scurt timp.

Dela Asociația clerului. Pentru-ca participarea la *Congresul biblic* al preoțimii, ce se va ține în zilele de 31 Martie (13 April) și 1/14 April a. c. în Sibiu, să fie ușurată, s'a făcut adresă Ministerului de Comunicație pentru reducere de 75% pe C. F. R., iar dela Direcțiunile regionale concernente sau cerut vagoane separate dela Arad, Oradea-mare și Brașov, peste Copșa mică și Făgăraș la Sibiu, care să fie atașate trenurilor, din legătura cărora să fie aduși la Sibiu cel mai târziu în 12 April ora 1 p. m.

Domnii prezidenți ai secțiilor să binevoiască a se interesa la vreme de vagoane, iar cei ce vor să participe la congres să-și ia înformații înainte de plecare la dnea lor.

Biroul Comitetului central

Conferențele «Asociațiunii». Duminecă în 27 Martie a. c. la ora 6^{1/2} în sala prefecturii județene din loc dl profesor *Victor Păcală* va ține o conferință despre castelul *Peleş*, cu proiecțiuni de schiopticon. Aceste proiecțiuni le-a donat răposatul rege Carol înainte de izbucnirea războiului mondial dlui director E. Sigerus cu scopul de a le arăta în diferite capitale și orașe mai însemnate din occident. Conferința d-lui profesor Păcală promite a fi una din cele mai interesante din ciclul acesta.

Congres. În ziua de 12 Mai n. 1921, adică Joi după Dumineca Tomii, se întrunește la București congresul *preoților văduvi* din toată România. Credem a ști, scrie revista social-creștină *Solidaritatea*, că în acest congres se va cere dispensa de a se recăsători a preoților văduvi până la definitiva modificare a canonului VI Trulan prin vreun sinod ecumenic.

Cercuri culturale. Învățătorii de stat, comunal și confesionali din județul *Hunedoara* sânt convocați, de președintele Asoc. Inv. județul Hunedoara, la adunarea de constituire în 27 Martie a. c. în scopul formării *Cercurilor culturale de plasă*. Adunările se țin în Orăștie, Geoagiu, Hunedoara, Hațeg, Puiu, Baia-de-criș și Brad. Plasele Deva și Iia sânt constituite.

Conferința la sat. În 20 l. c. s'a ținut conferința pentru popor în comuna *Vestita*. Seria aceasta de conferințe instructive, întreprinse de Comandamentul teritorial în unire cu «Asociația», se continuă *Duminecă în 27 Martie* n. în comunele dintre Sibiu și Copșa mică, și anume în: Șura-mare, Slimnic, Șeica-mare, Călvășer, Agârbici, Frăua, Ruși și Copșa. — Poporul satelor este invitat a lua parte în cât mai mare număr.

Faust și Aviatorul, de Ilie Marin (Horia P. Petrescu) este titlul unei poeme care, în limbă frumoasă și cu multe cunoștințe de literatură străină, persiflează obiceiuri și patimi omenești. O pot citi toți cei familiari cu această literatură. Prețul poemei 4 Lei. De vânzare la Librăria Arhidiecezană în Sibiu.

Dăruirea. Credincioșii *Mihail Zgârc* și soția sa *Ana* din prilejul căsătoriei lor au dăruit bisericii noastre 40 L. Li se duc mulțamiri. Oficiul parohial din Coroi S.-Mărtin. Pr. Traian Popa.

Sprîjiniți teatrul. Compania dramatică a dlui Mișu *Fotino* și-a început reprezentațiile, în sala teatrului comunal din Sibiu, Miercuri în 23 l. c. cu una din cele mai bune piese ale dramaturgului Sudermann, *Onoarea*, în 4 acte, jucată de multe ori, pe scena teatrului nostru. Trupa dlui Fotino se bucură de artiști excelenți, ale căror reprezentații ar trebui să se dea totdeauna în fața unei săli tixite de public. Munca acestor adevărați artiști este vrednică de toată atențiunea. Prețurile билетelor nu sânt prea urcate. Joi în 24 l. c. s'a dat comedia *Punctul negru*. Vineri: *Năzdrăveniile divorțului*, o bună comedie în 3 acte. Pentru Sâmbătă se anunță: *Mătușica*, comedie în 3 acte, pline de haz. Începutul seara la ora 8 fix.

Aviz. Examenul de fochiști și mecanici (mașiniști) se vor ține în 3 April 1921 în Sibiu. Rugările pentru examen, cu toate actele necesare, sânt a se înainta Inspectorului Industrial, Sibiu, Piața Ferdinand Nr. 14, până în ziua de 2 April 1921. Inspector Industrial: *Ing. Silvin Crăciunaș*.

Cinema Apollo, Sibiu, Piața Herman. În 25 și 26 Martie: Iohanes, mare dramă în 4 acte. În 27 și 28 Martie: Film Nordisk. În 29 și 30 Martie: *Tatiana*, romanul unei prințese rusești dramă vestită, cu Mia May.

